

Mannen en vrouwen in het Vlaams evangeliewerk

In de serie “hedendaags kerk-zijn in Vlaanderen” overdachten we in 2007 hoe machtafstand en onzekerheidsvermijding via de Vlaamse cultuur ook in het Vlaams evangeliewerk tot uiting komen. (U kan die eventueel nog ophalen via onze website www.abcmministries.be)

Behalve machtafstand en onzekerheidsvermijding spelen in een cultuur nog drie andere begrippen: individualisme versus collectiviteit, korte termijn versus lange term denken, masculiene of feminiene oriëntering. Deze keer bespreken we de masculiene/feminiene oriëntering in onze cultuur.

Inzicht in de kenmerken van een cultuur helpt verwachtingspatronen en gedrag beter te begrijpen. Juist in het Vlaams evangeliewerk is dat een belangrijk gegeven want er spelen zeer veel internationale invloeden. Geregeld is er ook een confrontatie met geïmporteerde gemeente- en groeimodellen.

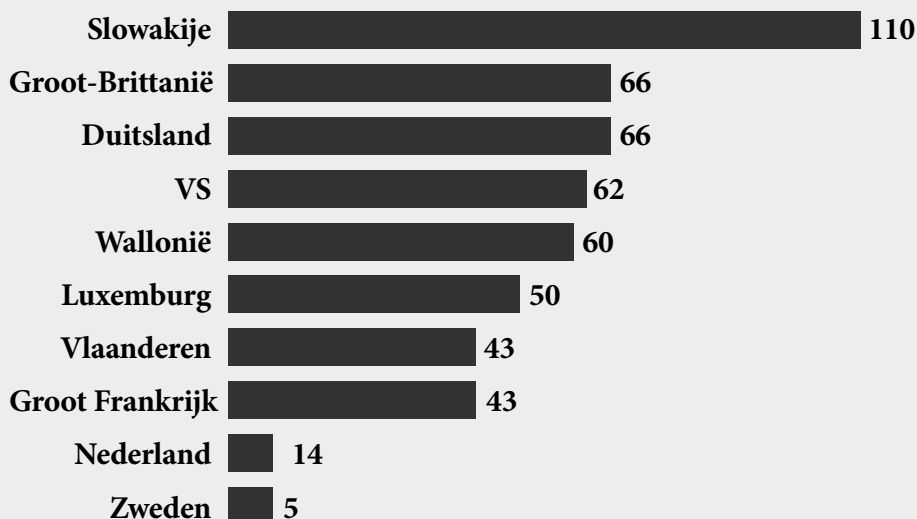
Mannelijke of vrouwelijke cultuur?

Regelmatig spreken mensen plagend over typisch “mannelijke” of “vrouwelijke” waarden. De onderzoeker Geert Hofstede ontdekte dat deze typering in verschillende gradaties in culturen voorkomt. Zijn definities luiden:

“Een samenleving is masculien als emotionele sekserollen duidelijk gescheiden zijn: mannen worden geacht assertief en hard te zijn en gericht op materieel succes; vrouwen horen bescheiden en teder te zijn en vooral gericht op de kwaliteit van het bestaan. Een samenleving is feminiën als emotionele sekserollen elkaar overlappen: zowel mannen als vrouwen worden geacht bescheiden en teder te zijn en gericht op de kwaliteit van het bestaan.”¹

In meer masculien georiënteerde samenlevingen identificeren behalve mannen ook vrouwen zich duidelijker met masculiene waarden, maar zijn de verschillen tussen mannen en vrouwen veel groter dan in feminiene culturen. In feminiene samenlevingen zijn die dan weer veel kleiner.²

Onderstaande figuur toont de graad van masculiniteit voor enkele landen gebieden.³ Vlaanderen wordt door Hofstede en Hofstede als matig feminiën gezien. Het gebied is feminiëner ten opzichte van bvb. de VS en Wallonië, maar het is veel masculiëner dan Nederland of Zweden. Vlaanderen bevindt zich in het midden en is dus niet uitgesproken masculien of feminiën.

Dat leidt tot twee vragen:

1. Hoe effectief is Vlaams evangeliewerk als het onder sterke invloed staat vanuit culturen met een uitgesprokener ander
2. Masculien of feminien) karakter? Benadrukt het evangelie zelf masculiniteit? Of femininiteit? Of beide?

Femininiteit is geen feminisme!

Laten we eerst vaststellen dat dit artikel gaat over femininiteit, niet over feminisme. Femininiteit legt uit hoe een cultuur “uit-zichzelf” op vrouwelijke waarden richt. Feminisme daarentegen is een ideologie.

Feminisme neemt ook een andere vorm aan afhankelijk van een masculiene of feminiene omgeving. In masculiene culturen wil het feminisme vrouwen vooral helpen zich als mannen te laten gelden. Kijk bij voorbeeld naar Hillary Clinton en haar mannelijke gespierde taal⁴ in de sterk masculiene Verenigde Staten.

In feminiene landen richt het feminisme haar pijlen veel meer op de herverdeling van rollen tussen mannen en vrouwen binnens- en buitenshuis.⁵ Een voorbeeld vindt u bij het Vrouwen Overleg Komitee in Brussel. Dat staat onder andere voor een evenwichtigere verdeling tussen vrouwen én mannen voor wat betreft werktijd, zorgtijd en vrije tijd.⁶

Het feminisme streeft in een masculiene cultuur naar mannelijke waarden. In een feminiene cultuur streeft het naar vrouwelijke waarden. Dit artikel probeert een Vlaams cultuurkenmerk in kaart te brengen en bespreekt dus de feministische beweging niet. Kan de Vlaamse evangelikale beweging met een matige feminiene cultuur rekening houden? Waar trekt een bijbelse theologie een grens?

Invloeden van buitenaf: de masculiene Angelsaksische invloed⁷

De vraag rond masculiniteit en femininiteit leeft in de bredere Vlaamse cultuur bijna niet. Het onderscheid in oriëntering op waarden en rollen voor mannen en vrouwen is er redelijk klein. Onder Vlaamse christenen concentreert het thema zich in de discussie over de ruimte voor vrouwen in christelijk leiderschap.

In de Vlaamse gemeenten bestaan voor mannen en vrouwen afgebakende rollen, zoals bvb. voor prediking, oudstenschap en zondagsschool. Het verschil met de omgevende cultuur wordt gebaseerd op theologisch-bijbelse argumenten. Dat rechtvaardigt volgens ons twee vragen:

- Is de motivering voor die rolverschillen enkel theologisch geïnspireerd, of speelt hier ook een culturele invloed?⁸
- Hoe kunnen Vlaamse christenen het evangelie en haar beleving relevant aanbrengen in onze omgeving, als er cultureel geen echte aansluiting gemaakt wordt met die culturele omgeving?

Laten we even voorbij de theologische stellingen kijken. De oorsprong van de evangelikale beweging heeft zijn wortels in Engeland en de Verenigde Staten. Denkt u maar aan John Wesley en Jonathan Edwards. Beide landen scoren vrij hoog op de masculiniteitsindex. In deze culturen liggen de rollen van man en vrouw dus sterk uit elkaar.

Daarvan vinden we een illustratie in Vlaanderen. Er is vrij veel christelijke literatuur over de rolverschillen en de relaties man-vrouw voor handen. Een kleine (niet-representatieve!) steekproef in Het Goede Boek van Leuven leverde onder de boeken over huwelijk en de man/vrouwthematiek het gegeven op dat 20 van de 31 titels oorspronkelijk door Amerikaanse auteurs, en nog eens 3 andere door Britse auteurs zijn geschreven.⁹

Voor dit thema ontleent de Vlaamse evangelikale theologie haar bronnen dus bij culturen die meer masculiene rolverschillen tussen vrouw en man hanteren.

Dus staan we voor enkele vragen: moeten we onze matig feminiene Vlaamse cultuur volgen of de masculiene Angelsaksische? En wat is bijbels-theologisch correct? Welke vrijheid of afbakening geeft God via de bijbel omtrent mannelijke en vrouwelijke waarden en rolverschillen? De nood aan een bezinning dringt zich dus aan de Vlaamse evangelikale beweging op.

Bij een toenemend aantal christenvrouwen groeit overigens het verlangen om God te dienen met de gaven die Hij hen gegeven heeft. Een aantal voelt zich in de huidige situatie beknot, getuige de citaten die we uit het werkveld hebben opgepikt: “Bij leiderstrainingen worden alleen mannen uitgenodigd”; “Ik mag in de gemeente alleen maar mooi zijn en voor de kinderen zorgen.” Deze opmerkingen hoort men nauwelijks in het openbaar. Als dat dan toch gebeurt, worden als verweer enkele bijbelteksten geciteerd, waarbij het risico reëel is dat die uit hun verband worden gerukt. Over dit onderwerp is immers in veel plaatselijke gemeentes geen uitgebalanceerde bijbelse theologie voor handen of er wordt zeer weinig ruimte geboden om verschillende visies naast elkaar te laten bestaan.

Omdat ze al zo vaak weggewuifd zijn, droogt de energie op om weer tegen een oppervlakkig antwoord op te torren. Relationeel ondervinden zowel mannen als vrouwen trouwens dat ze naar aanleiding van zulke gesprekken gemakkelijk scheef worden aangekeken, ook al is hun theologie even sluitend op de bijbel gebaseerd. De christelijke liefde wordt wel hard op de proef gesteld om dan nog tot een diepgaand gesprek te kunnen komen.

Invloeden van buitenaf: de feminiene Nederlandse invloed

De verschillen in masculiniteit en femininiteit komen ook tot uiting in de stijl van leiding geven. In veel Vlaamse gemeentes nemen Nederlanders actief deel in de leiding. De Nederlandse cultuur is meer feminiën georiënteerd dan de Vlaamse. Dat betekent bvb. dat Nederlanders van nature meer nadruk leggen op samenwerken en op werksfeer. Zij zullen dus minder geneigd zijn uitdrukkelijk te zeggen dat iemand iets goed gedaan heeft. Dat zit gewoon niet in hun cultuur.

Maar de gemeentes draaien niet vanzelf. Ze steunen in Vlaanderen hoofdzakelijk op vrijwilligers die hun hart en ziel aan God gegeven hebben en daarom ook aan de kerk. In de relatief meer masculiene Vlaamse cultuur wil het individu vooral persoonlijk erkend worden en vooruitgang van het werk zien.¹¹

Een bezinning hoe we als gemeentes met onze vrijwilligers omgaan is dus eveneens broodnodig. Het geven van gemeente complimenten is zó eenvoudig, dat vergeten wordt hoe doeltreffend het is. Er zijn tal van andere mogelijkheden om appreciatie en ruimte te geven: organiseer een jaarlijkse receptie, geef een klein cadeau. Betrek vrijwilligers in het beslissingsproces. De erkenning van hun vaardigheid en inzet motiveert hen, en bovendien gebruikt u hun ervaring en kennis van het werk om de inhoud van de beslissingen sterker te maken.

Kortom: welk medewerkerbeleid voert u in uw gemeente? God zelf erkent en complimenteert mensen.¹² Hij zorgt voor Zijn mensen. Hij bemoedigt en beloont hen. Zouden we dat dan niet meer in de verf mogen zetten?

Het evangelie heeft masculiene én feminiene kanten

Eerder stelden we al dat onze theologie sterk beïnvloed wordt vanuit de Angelsaksische cultuur. Ze is blijkbaar daarom ook “masculiener” getint dan onze eigen Vlaamse cultuur.

In masculiene christelijke culturen hechten christenen belang aan de expliciete geboden die direct op God gericht zijn: je mag alleen God aanbidden; Zijn naam mag je niet ijdel gebruiken; je houdt je aan de sabbat.¹³ Feminiene christelijke culturen vinden de relationele geboden veel belangrijker: eer je ouders, steel niet, dood niet, begeer niet, leg geen vals getuigenis af.

Jezus zet beide invalshoeken naast elkaar tijdens het gesprek over het grootste gebod:

“U zult de Heer uw God liefhebben met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dat is het grootste en eerste gebod. Het tweede is daaraan gelijk: U zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangen heel de Wet en de Profeten”

(Mattheüs 22:37-40)

Jezus geeft hier een blik op masculiene én feminiene aspecten in zijn bediening. Hij is Koning en Heerser en schuwde op aarde de confrontatie niet (Matt. 21:12, 13; Matt 23). Dat zijn masculiene waarden. Tegelijk is Hij ook zorgzaam. Hij geneest, zorgt voor eten, wast voeten, enz. (Joh. 13, 21), wat bij uitstek feminiene waarden zijn.

Omwille van onze masculien gerichte theologie benadrukken we in Vlaanderen gemakkelijk het eerste gebod. We zien het tweede regelmatig over het hoofd, ondanks een omgeving die toegankelijker is voor zo'n benadering. Voor de ander tot God bidden is heel geestelijk (masculien). Maar het is net zo geestelijk om de handen uit de mouwen te steken, zodat onze naaste daar ook bemoediging uit kan halen (feminiën). We moeten ons er dus van verzekeren of de balans zoals Jezus die toont, nog wel klopt.

Dan dringt zich nog één vraag op: moeten we tegen de waarden van de cultuur om ons heen in roeien? Of moeten we antwoorden zoeken hoe we haar juist meer plaats kunnen geven? Aan welke benadering zou God kracht en bevestiging verlenen? Wat kan en mag (niet) binnen een bijbels-theologisch cultuurmandaat?

En hoe nu verder?

Binnen ABC denken we dat de tijd dringt om na te denken of de huidige bijbels-theologische afbakening in onze Vlaamse cultuur evenwichtig en verdedigbaar is. Kunnen we verloren Vlamingen op dit ogenblik voldoende helpen om hen het Koninkrijk van God te laten ontdekken in heel zijn kleurrijke breedte? Kunnen we een onveranderlijk evangelie met meer herkenning, diepte en beleving bekend maken voor de doorsnee Vlaming? Hoe gebruiken we dan de aanwezige masculiene en feminiene waarden in onze cultuur wijs en goed?

Voel u vrij om te reageren op hetgeen u leest. U mag van ons steeds een antwoord verwachten op uw vragen en bemerkingen.

Herman Heyman, maart 2008

uit *“Evan-Assistance”* (Nieuwsbrief van ABC Ministries vzw)

Dient groeiende leiders

info@abcministries.be - www.abcministries.be - 016/62.31.72. - St.Jansbergsesteenweg 97 - 3001 heverlee

1. Geert Hofstede en Gert Jan Hofstede, *Allemaal andersdenkenden: Omgaan met cultuurverschillen*, geheel vernieuwde editie (Amsterdam, Antwerpen: Uitgeverij Contact, 2005), 128.
2. Hofstede & Hofstede, 133.
3. Voor een grotere lijst, zie Hofstede & Hofstede, 129.
4. Nichola D. Gutgold, “Hillary Clinton’s Masculine Communication Style Just Might Win the Prize”, *Truthout Issues*, 13 november 2007; op http://www.truthout.org/issues_06/111407WA.shtml; internet, gezien op 28 februari 2008.
5. Geert Hofstede, *Culture’s Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations*, 2e editie (Londen: Sage, 2001), 310.
6. “Waar staat het VOK voor?”, op <http://www.gelijkekansen.be/Nominatims/Nomin-VOK.htm>; internet, gezien op 15 februari 2008. Zie ook de doelstellingen van de Nederlandstalige Vrouwenraad op <http://www.gelijkekansen.be>; internet, gezien op 28 februari 2008.
7. Dit is slechts een opiniërend artikel, we kunnen dit onderwerp niet helemaal uitdiepen.
8. Voor een kort overzicht van de historische en de twee belangrijkste standpunten op dit moment, zie het korte artikel van Kevin Giles op onze website onder info/nieuwsbrieven. Hier vind u ook een aantal verschillende boeken over dit onderwerp uit verschillende culturele achtergronden.
9. De steekproef is genomen op 12 februari in Het Goede Boek in Leuven. Hier zijn de werken van Focus of the Family niet bijgeteld. Dit had de verhouding nog Amerikaanser gemaakt. Van de overige acht boeken waren er zes expliciet uit Nederland, één uit Vlaanderen van een Nederlander en één van iemand die niet direct nationaal te duiden viel.
10. 1 Korinthe 14:34 en 1 Timotheüs 2:11-15.
11. Hofstede, *Culture’s Consequences*, 315.
12. o.a. Mattheüs 25:21.
13. Hofstede & Hofstede, 160.